

Accountantskamer

Accountantskamer

- **Jaarverslag 2011**
- **Vooruitblik 2012**

Inhoudsopgave

1. VOORWOORD	3
2. INLEIDING	3
3. MISSIE	5
4. BEDRIJFSVOERING	5
5. PERSONEEL	6
6. PRODUCTIE	6
PRODUCTIECIJFERS	6
DOORLOOPTIJDEN NADER BEZIEN	7
PROJECTZAKEN	8
7. FINANCIËN	8
8. DE UITSPRAKEN NAAR AANTAL EN MAATREGEL	10
TABEL AANTAL ZAKEN EN MAATREGELEN	11
9. DE SOORT ZAKEN	11
TOETSINGSZAKEN NIVRA/NOVAA	11
PERMANENTE EDUCATIEZAKEN	12
TE GROTE ZAKELIJKE VERWEVENHEID MET CLIËNT	13
RAPPORTAGE TER ONDERSTEUNING VAN EEN CLIËNT	13
PERSOONSGERICHT ACCOUNTANTSONDERZOEK	14
GESCHILLEN TUSSEN ACCOUNTANTS ONDERLING EN ANDERE CIVIELRECHTELIJKE GESCHILLEN	14
WTA-ZAKEN; ROL AFM	15
FALEND TUCHTRECHT VOOR INTERNE- EN OVERHEIDSACCOUNTANTS	16
VERJARINGSPROBLEMATIEK (VERVALTERMIJN VOOR HET INDIENEN VAN EEN KLACHT)	16
REGISTERACCOUNTANTS EN ACCOUNTANTS-ADMINISTRATIECONSULENTEN OVERZEE	17
BEKENDHEID UITSPRAKEN	17
10. APPELZAKEN EN HET CBB	17
11. KWALITEIT	18
12. RISICO'S	19
13. KOMENDE WETGEVING	19

1. VOORWOORD

Het is ons een genoegen om voor het eerst een publiek jaarverslag van de Accountantskamer te mogen aanbieden. Vanaf haar oprichting de facto mei 2009 is er door haar medewerkers hard gewerkt aan het opzetten van dit nieuwe college en om het een goede plek te geven in de nieuwe toezichtstructuur van de accountancybedrijfstaking. Deze inspanning lijkt inmiddels haar vruchten te hebben afgeworpen. De Accountantskamer is, gehoord de geluiden vanuit de maatschappij en de beroepsgroep, goed op weg een door de beroepsgroep en maatschappij aanvaard gezaghebbend instituut te worden. We zijn er nog niet, maar de eerste kinderjaren zijn met 2011 toch wel afgesloten.

We gaan met plezier en goede moed voort en vertrouwen erop de maatschappij en de beroepsgroep met onze tuchtrechtspraak op goede wijze verder te mogen dienen.

Zwolle, mei 2012

Mr. M.B. Werkhoven
Voorzitter Accountantskamer

A.M. van Dijk-Homan BBA
Secretaris

2. Inleiding

Voor u ligt het eerste openbare jaarverslag ex artikel 21c Wet tuchtrechtspraak accountants (Wtra) van de Accountantskamer sinds haar instelling; het jaarverslag bevat tevens een vooruitblik op 2012.

De Accountantskamer is de per mei 2009 ingestelde, gespecialiseerde tuchtrechter voor registeraccountants en accountants-administratieconsulenten en toetst in voorgebrachte klachtzaken of de betrokken accountant bij zijn beroepsuitoefening in strijd heeft gehandeld met de voor hem/haar geldende gedrags- en beroepsnormen voortvloeiende uit wet- en regelgeving dan wel of hij/zij anderszins in strijd heeft gehandeld met het belang van een goede uitoefening van het accountantsberoep.

Voor mei 2009 was het tuchtrecht toevertrouwd aan de Raden van Tucht voor de registeraccountants en accountants-administratieconsulenten te 's-Gravenhage en Amsterdam. Deze Raden spraken recht met een kamerbezetting bestaande uit één lid van de rechterlijke macht en twee accountants en werden bekostigd door de beroepsgroep zelf.

Nadat de maatschappij geschokt was door een aantal financiële beurschandalen waaraan disfunctioneren van de betrokken accountantsorganisaties mede ten grondslag lag, is het vertrouwen in het functioneren van de accountancy ernstig ondergraven.

Dit was voor de wetgever de aanleiding tot het beter vormgeven van publiek onafhankelijk toezicht op het functioneren van de accountant en heeft geleid tot indiening in 2004 van de vervolgens aangenomen Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), waarbij o.m. is ingevoerd het thans door de AFM uit te voeren onafhankelijk publiekrechtelijk toezicht voor zover het betreft door externe accountants uit te voeren wettelijke controles binnen een accountantsorganisatie.

Het vervolg in het vormgeven van een nieuw publiek onafhankelijk toezicht is de instelling van de Accountantskamer geweest. Het geschonden maatschappelijk vertrouwen vereiste volgens de wetgever dat de onafhankelijke positie van de tuchtrechter diende te worden versterkt. Dat was volgens de wetgever nodig omdat de toenmalige Raden van Tucht

rechtstreeks gefinancierd werden door de beroepsgroep en oordeelden over tuchtklachten in samenstellingen waarvan de meerderheid bestond uit accountants. Met invoering van de Wtra is dan ook bepaald dat de Accountantskamer recht doet in een samenstelling die in meerderheid bestaat uit leden van de rechterlijke macht aangevuld met een minderheid van “leden die deskundig zijn ter zake van werkzaamheden die accountants verrichten”, de facto accountants. De Accountantskamer wordt thans geheel publiek gefinancierd.

Accountants (registeraccountants en accountants-administratieconsulenten) verrichten vele soorten van werkzaamheden. Zo zijn er openbare accountants van wie het werkterrein voornamelijk beslaat het controleren van jaarrekeningen van ondernemingen (zgn. externe, tevens openbare accountants) of die zich bezig houden met het samenstellen van jaarcijfers voor ondernemingen die niet controleplichtig zijn en andere financiële dienstverlening (openbare accountants), zijn er accountants die toetsende werkzaamheden verrichten bij een accountantsafdeling van een onderneming (interne accountants) of bij de overheid (overheidaccountants) en ten slotte accountants die allerlei andersoortige werkzaamheden verrichten, zoals het zijn van bestuurder van ondernemingen (de ceo's en cfo's), onderwijs geven of adviseren e.d. (de zgn. accountants in business). Hoewel het oorspronkelijke wetsvoorstel de werkzaamheden van de Accountantskamer beperkte tot klachten over, kort gezegd, de werkzaamheden van externe accountants, is na beraadslaging in de Tweede en Eerste Kamer uiteindelijk besloten dat bij de Accountantskamer klachten tegen al deze soorten accountants kunnen worden ingediend.

Klagers kunnen hun klachten overigens ook bij de Klachtencommissie NIVRA-NOvAA indienen. Deze door de beroepsorganisaties op grond van de wet ingestelde klachtencommissie richt zich meer op het nader tot elkaar brengen van partijen; lukt dat niet dan beoordeelt de Klachtencommissie net als de Accountantskamer de klacht op haar gegrondheid. Zij kan echter anders dan de Accountantskamer geen maatregel opleggen. Het is aan de klager of hij eerst de Klachtencommissie benadert dan wel zijn klacht direct bij de Accountantskamer indient. Na beoordeling door de Klachtencommissie kan de klacht alsnog aan de accountantskamer worden voorgelegd, indien daarvoor geldende termijnen niet zijn verstreken.

In het kader van het toezicht op de kwaliteit van de dienstverlening van de accountant buiten het domein van de wettelijke controle is ook een belangrijke taak weggelegd voor de beroepsorganisaties NIVRA en NOvAA zelf. De beroepsorganisaties bewaken namelijk de kwaliteit van accountantskantoren door bij deze kantoren periodiek te toetsen of het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing aan de normen voldoet, en bij gebreke daarvan handhavend op te treden, bijvoorbeeld door het indienen van een klacht bij de Accountantskamer.

Last but not least is er na 2004 internationaal en nationaal veel nieuwe beroepsregelgeving tot stand gekomen, die bijdraagt aan de verlangde kwaliteitsverbetering van de beroepsgroep. Eén bankencrisis verder en bij de aanvang van de huidige moeilijke financiële tijden, blijft nieuwe regelgeving actueel getuige de recente aandacht voor vooral de praktijk van de wettelijke controle bij grote ondernemingen, waarbij de maatschappij steeds een hogere mate van zekerheid ter zake de conclusies van de externe accountant lijkt te verlangen over een door een onderneming gepresenteerde jaarrekening en de continuïteitsverwachting voor de toekomst, en de wettelijke controle wenst uit te breiden tot tal van nieuwe terreinen onder meer rondom risicobeheersing. De vraag rijst of een accountant wel in staat is datgene te leveren wat de maatschappij van hem lijkt te verlangen. Verscherpte aandacht voor de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de (externe) accountant is goed en noodzakelijk,

maar dat wil nog niet zeggen dat de resultaten van zijn arbeid een hogere mate van zekerheid van juistheid van het door hem gerapporteerde zullen weerspiegelen.

In ieder geval valt het de Accountantskamer op dat de regelgeving voor de accountant steeds omvangrijker wordt en wel zo omvangrijk dat kennisneming en beheersing daarvan voor de accountant(spraktijk) geen sinecure is. Voorts valt op dat het overgrote deel van deze regelgeving gericht is op de wettelijke controlepraktijk van externe accountants bij grote en middelgrote ondernemingen, waardoor de aandacht voor openbaar accountants in de samenstel- en adviespraktijk wat ondergesneeuwd lijkt te raken. Het zij opgemerkt dat het overgrote deel van de bij de Accountantskamer ingediende klachten niet de praktijk van de wettelijke controle betreft, doch juist deze samenstel- en adviespraktijk.

Dit jaarverslag 2011, tevens jaarplan 2012 beschrijft in het kort waar de Accountantskamer voor staat en doet verslag van haar werkzaamheden. Nu dit het eerste publieke jaarverslag betreft, zal hier en daar ook aan de voorafgaande jaren 2009 en 2010 aandacht worden besteed.

3. Missie

De Accountantskamer heeft als missie het op kwalitatief hoogstaande wijze binnen een redelijke termijn afhandelen van bij haar aanhangig gemaakte klachten tegen accountants en het door haar jurisprudentie eraan bijdragen dat accountants bij hun handelen het maatschappelijk belang en de fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag in acht nemen en ook overigens bij hun handelen het belang van een goede beroepsuitoefening voor ogen houden.

Met het oog op de verwezenlijking van deze missie wordt intern ruimte geboden voor kennisverwerving en intensief inhoudelijk overleg en wordt extern overleg gevoerd met belangrijke ketenpartners, waaronder de beroepsorganisaties NIVRA en NOvAA als regelgevers en in het kader van hun toezichthoudende takenen, met de AFM als toezichthouder, het Ministerie van Financiën als regelgever en financier, de Klachtencommissie NIVRA/NOvAA en het CBb als het betrokken appelcollege. Voorts wordt waar nodig recht gedaan in de grote meervoudige kamer, bestaande uit drie rechters en twee accountants opdat het inhoudelijk/vaktechnisch debat op adequaat niveau wordt gevoerd en mogelijke tunnelvisie door inbreng van slechts één deskundig lid wordt tegengegaan. Voorts wordt actief beleid gevoerd om de bekendheid met de uitspraken van de Accountantskamer bij de beroepsgroep te bevorderen door facilitering van publicatie van uitspraken in voor de beroepsgroep belangrijke persorganen, en het publiceren van alle uitspraken, inclusief korte aanduiding, op www.tuchtrecht.nl.

4. Bedrijfsvoering

De Accountantskamer maakt geen onderdeel uit van de gewone rechterlijke macht. Het is echter een kabinetsvoornemen om het college in de gewone rechtspraak te laten opgaan. Meerdere bepalingen van de Wtra getuigen al van de nauwe band met de gewone rechtspraak: zo heeft de Accountantskamer geen eigen personeel, maar zijn de rechterlijke leden en het ondersteunende personeel allen werkzaam bij een gerecht en worden zij van daaruit gedetacheerd bij de Accountantskamer. Mede om die reden is afgesproken dat de bedrijfsvoering van de Accountantskamer onder verantwoordelijkheid van het gerecht bestuurt

van de rechtbank Zwolle-Lelystad wordt gevoerd. De dagelijkse leiding is opgedragen aan een door dit gerechtsbestuur benoemde manager, tevens de secretaris, tezamen met de voorzitter van de Accountantskamer, welke laatste tevens eindverantwoordelijk is voor de inhoud en kwaliteit van de te plegen rechtspraak.

5. Personeel

De Accountantskamer heeft naast de voorzitter maximaal 10 rechterlijke leden en 8 deskundige leden.

Thans zijn er inclusief de voorzitter 4 rechters vanuit de rechtbank Zwolle-lelystad gedetacheerd: totaal 1,7 fte. Deze 1,7 fte bestaat uit 1 fulltime voorzitter, 0,4 fte plaatsvervangend voorzitter, en uit 2 rechters die samen 0,3 fte vervullen. Op detacheringbasis zijn voorts nog 5 rechters, werkzaam bij andere gerechten, aangesteld die samen 0,9 fte vervullen. Totaal nemen derhalve op dit moment 9 rechterlijke leden aan het college deel voor formatief 3,3 fte; voor 2 vacatures wordt op dit moment geworven.

Er zijn verder 5 medewerkers in de ondersteuning die intern van de rechtbank Zwolle-Lelystad ingeleend zijn: 2 voor de administratie, samen 1,2 fte, 3 als plaatsvervangend secretaris voor 1,7 fte, een applicatiebeheerder voor 0,06 fte en een manager/secretaris voor 0,2 fte. Daarnaast is er een plaatsvervangend secretaris vanuit het gerechtshof Arnhem gedetacheerd voor 1,0 fte. Aan ondersteuning is er derhalve 4,16 fte werkzaam.

De totale rechterlijke en ondersteunende formatie bedraagt thans 7,46 fte. De 8 plekken voor de deskundige leden worden thans bezet door 5 registeraccountants en 3 accountants-administratieconsulenten.

De Accountantskamer is voorzichtig met het aangaan van structurele formatieve verplichtingen. Het vinden van voor de taak van de Accountantskamer bekwaam personeel is niet eenvoudig, terwijl opleiden van nieuwe medewerkers alleen zinvol is indien hen een structurele arbeidsplaats kan worden aangeboden. Het beleid is dan ook tot nu toe geweest met enige onderbemensing de taak uit te voeren en proefondervindelijk te onderzoeken of daadwerkelijk meer (van de wel begrote) formatieruimte moet worden ingezet. Gezien de toenemende instroom van nieuwe zaken ligt verdere uitbreiding van de formatie in 2012 in de rede.

6. Productie

Productiecijfers

In 2010, het eerste volledige werkjaar van de Accountantskamer, is er tegen 136 accountants een klacht ingediend en zijn 126 klachten afgehandeld met een gemiddelde doorlooptijd van 6 maanden. De werkvoorraad per ultimo 2010 betrof 65 zaken.

In 2011 is de “reguliere” instroom gestegen naar 164 klachten (stijging van 20%). Vlak voor de aanvang van dit werkjaar kondigde het NIVRA aan in het kader van het niet nakomen van de verplichting tot permanente educatie over de periode 2007-2009 een fors aantal klachten (PE-zaken) te zullen indienen. Uiteindelijk zijn er in 2011 176 PE-zaken ingestroomd. Deze niet structurele zaken zijn, gezien hun eenvoud en aantal, op projectmatige wijze in behandeling genomen.

In 2011 zijn er 125 reguliere zaken en 153 PE-zaken afgedaan. Hoewel hiervoor door het Ministerie van Financiën wel extra budget was verleend, is ervoor gekozen - gezien de hiervoor toegelichte keuze om voorzichtig om te gaan met formatieve uitbreiding - om dit project met de vaste formatie af te doen. Dat heeft er toe geleid dat de werkvoorraad ultimo

2011 is toegenomen tot 104 reguliere zaken en 23 PE-zaken, terwijl de doorlooptijd van de reguliere zaken licht is gestegen tot gemiddeld 6½ maand; de gemiddelde doorlooptijd voor PE-zaken bedroeg in 2011 4½ maand. Voormelde voorraad PE-zaken is inmiddels grotendeels op zitting geweest en het is de verwachting dat de voorraad reguliere zaken in 2012 weer licht zal dalen.

Voor 2012 is bij de begroting rekening gehouden met een instroom van 165 reguliere zaken en 50 PE-zaken; gezien de instroomcijfers van het 1^e kwartaal 2012 zou dit wel eens aan de lage kant kunnen zijn. De PE-zaken zullen weer projectmatig worden afgehandeld. Met de voor 2012 voorziene en begrote formatie is de verwachting dat de uitstroom van zaken ongeveer gelijke tred met de geprognoseerde instroom zal houden. Daarnaast wordt een autonome groei in uitstroom van zaken verwacht doordat door de opgedane ervaring van de afgelopen 2½ jaar zaken efficiënter kunnen worden behandeld.

Doorlooptijden nader bezien

Een aanvaardbare doorlooptijd is zonder meer een aspect van kwaliteit. De doorlooptijd van een reguliere zaak is tot nu toe gemiddeld 6½ maand; dit blijft als gemiddelde ook het streven voor de toekomst.

In een beperkt aantal individuele zaken komen langere doorlooptijden dan die van de gemiddelde zaak voor, die verband houden met de ingewikkelde aard van de zaak, zoals door de AFM aangebrachte klachtzaken, of capaciteitgebrek bij de Accountantskamer. Nu langzamerhand de formatie meer op sterkte komt en het rechtsterrein meer vertrouwd is geworden, is het streven de doorlooptijden veroorzaakt door capaciteitgebrek terug te brengen.

Een korte doorlooptijd mag geen doel op zich zijn; de kwaliteit van de procesvoering en de inhoudelijke kwaliteit van de te nemen beslissing staan voorop.

In het kader van de procesvoering is er tot nu toe voor gekozen om aan partijen in principe niet toe te staan een repliek en een dupliek in te dienen. Een dergelijke procesvoering heeft een fors drukkende invloed op de doorloopsnelheid van de zaken. Echter, regelmatig komt het voor dat na lezing van het verweerschrift van de betrokken accountant nieuwe gezichtspunten naar voren komen, waarvan het begrijpelijk is dat de klager daarop wil ingaan en waarvoor de mondelinge behandeling niet altijd het geschikte moment is. Dit geldt temeer, omdat aanvulling van een klacht ter gelegenheid van de mondelinge behandeling op grond van vrij strenge jurisprudentie van het CBb veelal niet kan worden toegestaan en het de klager soms pas na lezing van het verweerschrift mogelijk is zijn klacht op juiste wijze te formuleren. In 2012 zal bezien worden of het toestaan van repliek en dupliek in meer gevallen opportuun is. In dergelijke zaken zal dan de doorlooptijd al gauw met verscheidene maanden toenemen.

De gemiddelde doorlooptijd van de zaken wordt soms ook negatief beïnvloed doordat het steeds vaker voorkomt dat klachten worden ingediend terwijl tussen dezelfde partijen ook een civiel geding aanhangig is dan wel dat een fiscaal beroep tegen een door de accountant verzorgde aangifte is ingesteld. Regelmatig is het dan opportuun de uitslag van deze “bodem”procedure af te wachten, wat soms jaren kan duren. Door een recente uitspraak van het College van beroep voor het bedrijfsleven inzake de korte vervaltermijn voor het indienen van een klacht bij de Accountantskamer van 3 jaar ex art. 22 Wtra¹ zal dit fenomeen zich in de toekomst naar verwachting vaker gaan voordoen. Het is overigens niet zo dat een dergelijke klachtzaak automatisch wordt aangehouden. Het gebeurt alleen indien de

¹ CBb 13 maart 2012, AWB 10/1299

Accountantskamer verwacht niet zonder een lastige bewijsvoering tot een eigen beslissing te kunnen komen. Aanhouden is lang niet altijd nodig omdat een beslissing over gedrags- en beroepsregels veelal niet gelijk opgaat met de vaak meer gecompliceerde rechtsvraag van de civielrechtelijke aansprakelijkheid.

Projectzaken

Zoals hiervoor gemeld, heeft de Accountantskamer de instroom in 2011 van 176 PE-zaken op projectmatige wijze aangepakt. Concreet betekende dit dat erop is aangestuurd dat de betrokken accountants hun eventuele verweer vooral schriftelijk indienden, hun de mogelijkheid is geboden af te zien van een mondelinge behandeling en in het geval waarin nog wel een zitting plaats moest vinden, de gereserveerde behandelingstijd werd beperkt. Alle zaken zijn voorts in afwijking van het gebruikelijke beleid door de kleine meervoudige kamer bestaande uit twee rechters en een deskundig lid, behandeld. Zoals verwacht, lieten veel voor een zitting opgeroepen accountants verstek gaan, zodat aan de wel verschenen accountants ruim aandacht kon worden besteed. De uitspraken hadden naar hun aard een hoge graad van standaardisatie, waardoor deze binnen het secretariaat op vrij eenvoudige wijze konden worden voorbereid. Met een reeds voorziene uitbreiding van het secretariaat bracht dit mee dat de begrote projectkosten niet behoefden te worden aangewend. Zoals hiervoor uiteengezet heeft dat met zich gebracht dat de voorraad reguliere zaken ultimo 2011 is gegroeid en dat de gemiddelde doorlooptijd van deze zaken licht is gestegen. Dit is echter, gezien de nog steeds lage aantallen c.q. de lage gemiddelde doorlooptijden, alleszins aanvaardbaar.

7. Financiën

Anders dan bij de gewone rechtspraak wordt de Accountantskamer niet door het Ministerie van Veiligheid en Justitie maar door het Ministerie van Financiën gefinancierd. Mede gezien de eigen begrotingsbepalingen in de Wtra is de afspraak met het Ministerie van Financiën dat de Accountantskamer een zogenaamde lumpsum financiering ontvangt, gebaseerd op de in een begrotingsjaar verwachte kosten, waarbij na afloop van het begrotingsjaar het eventuele tekort wordt aangevuld of het overschot wordt terugbetaald. Deze afspraak heeft tot op heden voor de begrotingsjaren 2010 en 2011 tot een terugbetaling aan het Ministerie van Financiën geleid. Dat beide begrotingen op een aanzienlijk hoger bedrag sloten dan de bedragen die uiteindelijk zijn uitgegeven, heeft vooral te maken met het hiervoor beschreven voorzichtige formatiebeleid en daaraan verwant, de mogelijk gebleken efficiënte werkwijze bij de PE-zaken. Wat betreft de aangetrokken formatie bleek het in deze begrotingsjaren ook mogelijk rechterlijk personeel deels op basis van zittingsvergoeding werkzaam te laten zijn, wat eveneens een besparing op de personeelskosten met zich bracht. Voorts worden materiële uitgaven wel reëel begroot, zoals getuigengelden, doch blijken zich dan de facto niet voor te doen. Daarnaast past de Accountantskamer, mede gezien het huidige tijdsgewricht van krappe overheidsbudgetten, bewust een zuinig uitgavenbeleid toe. Ook dat leidt achteraf tot terugbetalingen aan het Ministerie van Financiën.

Nu de formatie van de Accountantskamer op dit moment nauw aansluit bij het voor 2012 begrote bedrag zullen de te realiseren kosten voor 2012 dicht bij de begrote kosten liggen. De begroting betreft echter een bescheiden budget, gebaseerd op een klein team mensen bij een relatief gering aantal zaken. Een hogere of lagere instroom en/of realisatie van het aantal geprognoseerde zaken, een zieke collega of de kosten verbonden aan een in een omvangrijke zaak te benoemen externe deskundige kunnen al gauw tot gevolg hebben dat er een belangrijke afwijking in de realisatie van kosten optreedt dan van te voren was begroot.

Dit zal in de toekomst niet anders worden; de begrotingsbepalingen in de Wtra houden hiermee rekening.

Hierna volgt een korte weergave van de financiële kengetallen over de jaren 2010 en 2011 en het jaarplan 2012.

Kosten (in euro)	2010 begroting	2010 realisatie	2011 begroting	2011 realisatie	2012 begroting
Personeelskosten inclusief opleiding e.d.	633.615	490.389	635.815	518.922	663.948
Vergoeding accountantsleden (incl. reiskosten)	50.000	36.125	69.000	55.499	56.040
Indirecte formatieve formatiekosten	109.744	115.900	174.493	166.147	194.103
Vergoeding getuigen en deskundigen*			10.500	0	10.500
Materiële kosten e.d.	39.000	9.519	40.500	13.209	38.500
Huur	8.000	8.561	8.000	53.000	53.000
Subtotaal reguliere zaken			938.308	806.777	1.016.091
Project Nivra zaken			239.000	0	
Totaal	840.359	660.494	1.177.308	806.777	1.016.091
Terugbetaling c.q. te verwachten terugbetaling aan het Ministerie van Financiën		179.865		370.531	

8. De uitspraken naar aantal en maatregel

In 2010 is bij de Accountantskamer tegen 136 accountants een reguliere klacht ingediend; in 2011 bedroeg dat aantal 164. Tegelijkertijd wordt jaarlijks door ongeveer 70 klagers de bijstand van het klachtenloket van de Klachtencommissie NIVRA-NOvAA ingeroepen, hetgeen aldaar heeft geleid tot jaarlijks gemiddeld 54 in behandeling genomen zaken.² Indien een vergelijking wordt getrokken met het laatste volledige³ werkjaar van de Raden van Tucht (2008), waarin tegen 101 accountants een klacht is ingediend, dan kan geconcludeerd worden dat met invoering van het nieuwe klachtrecht substantieel meer klagers (in 2010 88% meer en in 2011 115% meer) hun weg hebben gevonden naar een klachtinstantie. Daarom kan gezegd worden dat het nieuwe klachtrecht beter voldoet aan de maatschappelijke behoefte.

Overigens, met ongeveer 20.000 accountants mag wel gezegd worden dat een regulier (dus ex PE-zaken) klachtenaantal van 218 bij Accountantskamer en Klachtencommissie gezamenlijk gering is; het betreft net 1% van de in het register ingeschreven accountants.

In verband met een zuivere vergelijking is bij het vorenstaande niet meegerekend dat in 2011 tegen 176 registeraccountants (grotendeels ingediend door het NIVRA zelf en deels voortgekomen uit ambtshalve voortzetting wegens het niet betalen van een opgelegde geldboete) een klachtzaak in behandeling is genomen in verband met het niet goed nakomen van de PE-verplichtingen. Deze zaakstroom, geïnstigeerd vanuit de beroepsorganisatie zelf, is voor het eerst pas in 2011⁴ op gang gekomen. In de tijd van de Raden van Tucht was deze (omvangrijke) zaakstroom nog onbekend, zodat voor een vergelijking het juister is deze zaken apart te beschouwen.

Hierna is de uitstroom van zaken van de Accountantskamer in 2010 en 2011 vergeleken met de uitstroom van de voormalige Raden van Tucht in 2008. Voor zover daaruit conclusies getrokken mogen worden, is exclusief de PE-zaken waar te nemen dat de Accountantskamer iets vaker een klacht gegrond verklaart en dat bij gegrondverklaring beduidend vaker een maatregel wordt opgelegd. Er is geen significant verschil waar te nemen bij het opleggen van waarschuwing en berisping, maar de Accountantskamer legt wel vaker dan de Raden van Tucht enige vorm van doorhaling in het accountantsregister op. Alles bij elkaar bezien, is de Accountantskamer dus iets strenger dan de voormalige Raden van Tucht.

Indien ook de PE-zaken in ogenschouw worden genomen, dan valt op dat het aantal grondverklaringen is verdubbeld, er een aanzienlijke stijging in het percentage opgelegde waarschuwingen is waar te nemen, en dat het aantal (tijdelijke) doorhalingen procentueel is gedaald.

Een nieuw fenomeen sinds de invoering van de Wtra is de maatregel van geldboete. De Accountantskamer acht in de reguliere klachtzaken de oplegging van deze maatregel vrijwel niet opportuun. In PE-zaken, heeft de Accountantskamer als beleid om naast een gewone maatregel voor het niet op peil houden van zijn/haar deskundigheid daarenboven aan de accountant een geldboete op te leggen om een deel van het behaalde economische voordeel ten opzichte van collega's die zich wel aan hun verplichtingen houden (te weten € 50,- per

² De Klachtencommissie rapporteert over gebroken verslagjaren van mei tot en met april. Door de klachtenfunctionaris wordt met klagers besproken waar de klacht daadwerkelijk het best kan worden behandeld. In dit verslag betreft het gemiddeld aantal klachten van 54 de zaken die door de klachtenfunctionaris c.q. de Klachtencommissie zelf worden afgehandeld.

³ De Raden van Tucht hebben vanaf 1 mei 2009 geen nieuwe zaken meer ingeschreven en enkel de voorraad zaken afgehandeld.

⁴ In 2010 heeft het NIVRA al een paar van deze zaken aanhangig gemaakt, doch het betrof nog een verwaarloosbaar aantal.

niet behaalde PE-punt) weer bij de accountant weg te halen. In 2011 is in 99 gevallen een geldboete als nevenmaatregel opgelegd; in 6 gevallen was de overtreding van de PE-verplichtingen zo gering dat is volstaan met het enkel opleggen van een geldboete. In 2011 is er voor een bedrag ad € 351.159,= aan geldboeten opgelegd, waarvan in 2011 € 180.400,= is geïncasseerd. Tegen accountants diede hun opgelegde geldboete niet betalen, wordt op grond van art. 5 Wtra ambtshalve door de Accountantskamer de zaak heropend en na een mondelinge behandeling beoordeeld of alsnog aan hen de maatregel van (voorlopige) doorhaling moet worden opgelegd. In 2011 is tegen een twintigtal accountants een dergelijk “tekortprocedure” aangevangen.

Tabel aantal zaken en maatregelen

Uitstroom	<u>AcK 2011</u> 278 (incl. PE-zaken)	<u>AcK 2011</u> 125 (ex PE-zaken)	<u>AcK 2010</u> 126	<u>Raden 2008</u> 95
ongegrond	35 (13%)	34 (27%)	46 (37%)	42 (44%)
niet ontv.	<u>17 (6%)</u>	<u>16 (13%)</u>	<u>10 (8%)</u>	<u>-- (-%) (n.v.t.)</u>
Subtotaal	52 (19%)	50 (40%)	56 (44%)	42 (44%)
Uitspraak na beëindiging met schikking e.d.	<u>32 (11%)</u>	<u>28 (22%)</u>	<u>25 (20%)</u>	<u>24 (25%)</u>
Subtotaal	84 (30%)	78 (62%)	81 (64%)	66 (69%)
Gegrond:	194 (70%)	47 (38%)	45 (36%)	29 (31%)
Aard maatregel	194 = 100%	47 = 100%	45 = 100%	29 = 100%
Geen maatregel	14 (7%)	7 (15%)	5 (11%)	8 (28%)
Boete	6 (3%)	0	0	0
Waarschuwing	103 (53%)	15 (32%)	13 (29%)	8 (28%)
Berisping	54 (28%)	9 (19%)	13 (29%)	7 (24%)
Tijdelijke doorhaling	3 (1%)	3 (6%)	8 (18%)	4 (13%)
Vlp spoeddoorhaling	1 (1%)	1 (2%)		
Doorhaling	<u>13 (7%)</u>	<u>12 (26%)</u>	<u>6 (13%)</u>	<u>2 (7%)</u>
	194 (100%)	47 (100%)	45 (100%)	29 (100%)
Tevens geldboete naast andere maatregel	99	3	4	

9. De soort zaken

De Accountantskamer heeft een grote verscheidenheid aan klachten behandeld. Hierna volgt een exposé van een aantal klachtsoorten, waarbij het opportuun is een enkele kanttekening te plaatsen.

Toetsingszaken NIVRA/NOvAA

Zoals in de inleiding vermeld hebben het NIVRA en de NOvAA als publiekrechtelijke beroepsorganisatie mede tot taak om accountantskantoren regelmatig te toetsen op hun stelsel van kwaliteitsbeheersing, en bij gebreke daarvan handhavend op te treden.

Het is in de afgelopen jaren vooral de NOvAA geweest die aan deze belangrijke taak via de Raad van Toezicht Beroepsuitoefening AA's een adequate invulling heeft kunnen geven en die in de gevallen, dat bleek dat de kwaliteitsborging van een accountantskantoor onvoldoende was, consequent de beleidsbepalende accountants bij de Accountantskamer ter verantwoording heeft geroepen. Het is opvallend dat het NIVRA in de afgelopen jaren vrijwel geen enkele vergelijkbare zaak tegen een verantwoordelijke registeraccountant van een accountantskantoor zonder wettelijke controlepraktijk bij de Accountantskamer heeft ingediend. Dat doet de vraag rijzen of het eigen toezicht van het NIVRA op de kwaliteitsborging van accountantskantoren zonder Wta-vergunning wel adequaat geregeld is. Het is in ieder geval niet goed voorstelbaar dat van alle onder het NIVRA ressorterende accountantskantoren het stelsel van kwaliteitsbeheersing (wel) op orde is en dat voor handhaving door middel van het indienen van tuchtklachten geen noodzaak zou zijn.

Het valt bij de door de NOvAA ingediende tuchtklachten op dat falende accountantskantoren opvallend lang de tijd krijgen (vaak meer dan 2 jaar) om na een eerste toetsing alsnog hun stelsel van kwaliteitsbeheersing op orde te brengen. Na een negatief uitvallende hertoetsing duurt het vervolgens nog geruime tijd voordat een tuchtklacht wordt ingediend. In de tussentijd voldoet het accountantskantoor vele jaren niet aan de kwaliteitsnormen, hetgeen strijdig voorkomt met het algemeen belang en de facto op elk moment, dus niet alleen na toetsing en hertoetsing, in strijd is met de regelgeving.

In dit kader is vermeldenswaard dat bij invoering van de nieuwe Wet op het accountantsberoep de Accountantskamer de mogelijkheid krijgt om in ernstige gevallen een door haar op te leggen maatregel van doorhaling van de inschrijving van een accountant in het accountantsregister uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. Thans kan een falende accountant, die van een dergelijk opgelegde maatregel in hoger beroep komt, gelet op de duur van de appelprocedure de tenuitvoerlegging daarvan ruim anderhalf jaar vertragen.

Overigens, zowel de Accountantskamer in eerste aanleg als het CBb in hoger beroep oordelen streng in gevallen waarin accountants de kwaliteitsbeheersing van hun kantoor niet op orde hebben. Dat is natuurlijk wel afhankelijk van de mate van falen; de ene fout is de andere niet. Het niet meewerken aan toetsing door de beroepsorganisatie wordt veelal als zeer ernstig beoordeeld.

Permanente educatiezaken

Het is in het belang van de kwaliteit van de dienstverlening dat accountants hun professionele deskundigheid op peil houden. Het NIVRA en de NOvAA verplichten hun leden dan ook aantoonbaar aan permanente educatie te doen; er zijn jaarlijkse verplichtingen en driejaarlijkse verplichtingen. Door het door het NIVRA voorgeschreven centraal registratiesysteem heeft deze beroepsorganisatie een goed zicht op nakoming door alle registeraccountants van de hun voorgeschreven verplichtingen. Tegen registeraccountants die daaraan (na herhaaldelijke) sommatie niet voldoen, wordt door het NIVRA systematisch een tuchtklacht ingediend. Dit leidt, vooral na ommekomst van een driejaarscyclus, tot een omvangrijke stroom tuchtklachten. Percentueel gezien kan echter geconcludeerd worden dat slechts 1% van de ongeveer 14.000 registeraccountants niet (volledig) aan de permanente educatieverplichtingen voldoet, zodat het door het NIVRA gekozen handhavingstelsel succesvol genoemd kan worden.

De NOvAA heeft geen centraal registratiesysteem voor de 6.000 bij haar aangesloten accountants-administratieconsulenten. Bij de eens in de zes jaar te houden toetsing van de onder haar ressorterende accountantskantoren wordt door de NOvAA ook gecontroleerd of de

betrokken openbaar accountants-administratieconsulenten zich aan hun permanente educatieverplichtingen hebben gehouden; niet gebleken is dat zij ook de bij haar aangesloten niet-openbaar accountants op enige wijze controleert. Het valt op dat de NOvAA jaarlijks slechts tegen een enkele accountant-administratieconsulent ter zake een tuchtklacht indient.

Te grote zakelijke verwevenheid met cliënt

Meerdere klachten betroffen de situatie van een accountant die naast typische accountantsdiensten zoals het samenstellen van een jaarrekening, advieswerk, fiscale- en administratieve diensten ook ten eigen bate zakelijke banden met zijn cliënt onderhield. Te denken valt aan het opzetten/voeren van gezamenlijke handelsactiviteiten, het deelnemen in het aandelenkapitaal van de cliënt en het lenen van geld van of aan de cliënt. De beroepsregelgeving voorziet in expliciete regels voor de externe accountants die wettelijke controle verrichten; voor andere openbare accountants is met invoering van de Verordening Gedragscode (VGC) en de NVCOS 4410 in 2007 de expliciete eis dat zij ten opzichte van hun cliënt onafhankelijk dienen te zijn, uit de regelgeving verdwenen. De Accountantskamer acht dat een gemis, niet alleen voor openbare accountants, maar ook voor accountants in business. In diverse uitspraken⁵ heeft zij geoordeeld dat dergelijke zakelijke banden (al gauw) in strijd komen met de aan de accountant in de VGC gestelde eis van objectiviteit en/of dat de betrokken accountant met dergelijk handelen het accountantsberoep in diskrediet heeft gebracht en daardoor in strijd handelde met het in de VGC aan een accountant voorgeschreven professioneel gedrag.

Rapportage ter ondersteuning van een cliënt

Zeer regelmatig wordt er een klacht ingediend tegen een accountant die voor zijn cliënt een rapportage vervaardigt, die zijn cliënt gebruikt ter publieke ondersteuning van diens standpunt in bijv. een gerechtelijke procedure of een overleg met meerdere partijen. Daarbij kan gedacht worden aan waardering van activa, zoals een onderneming van de (ex-)echtgenoot, in bijvoorbeeld een echtscheidingsprocedure, een rapportage over behaalde omzet in een arbeidsprocedure, vaststelling van een rekening-courantvordering van een voormalig bestuurder in een civiele procedure tegen deze ex-bestuurder en andere specifieke werkzaamheden. Het feit dat een dergelijke rapportage van een accountant afkomstig is, verleent (deskundig) gezag aan het daarin gestelde. De Accountantskamer is van oordeel dat een accountant, die altijd het algemeen belang voor ogen dient te houden, zich van dat gezag van zijn uitingen bewust dient te zijn en daarom ervoor dient zorg te dragen dat zijn rapportage (ook indien de accountant daarmee beoogt het belang van een partij te ondersteunen) evenwichtig is en de objectieve waarheidsvinding van derden, die van zijn rapportage gebruik maken, niet mag belemmeren.⁶ De Accountantskamer heeft ondervonden dat zowel bij accountants als gebruikers van hun rapportages grote onduidelijkheid bestaat over de eisen die aan dergelijke rapportages gesteld dienen te worden. Vastgesteld moet worden dat de huidige regelgeving onvoldoende is toegesneden op deze problematiek en dat de praktijk zich dus moet richten op de jurisprudentie van de Accountantskamer, waarin per geval aansluiting wordt gezocht bij de fundamentele beginselen en dus noodgedwongen vrij casuïstisch aan de praktijk aanwijzingen worden aangereikt. De Accountantskamer heeft de beroepsorganisaties in overweging gegeven ter zake met specifieke regelgeving te komen.

⁵ Zie o.m. de uitspraken van 23-04-2010 (Wtra AK 09/1747), 17-09-2010 (Wtra AK 10/1536), 10-12-2010 (Wtra AK 10/992) en 15-08-2011 (Wtra AK 10/1581).

⁶ Zie o.m. de uitspraken van 5 maart 2010 (Wtra AK 09/1641), 14 juni 2010 (Wtra AK 09/1816), 17 januari 2011 (Wtra AK10/1377) en 25 februari 2011 (Wtra AK 10/463).

Persoonsgericht accountantsonderzoek

Regelmatig wordt aan een (“forensisch”) accountant, mede vanwege diens financiële deskundigheid, opdracht gegeven een onderzoek naar gedragingen van een bepaald persoon in te stellen, een zgn. persoonsgericht onderzoek. Deze onderzoeken leiden veelal tot ingrijpende, waaronder publicitaire, gevolgen voor de persoon naar wie onderzoek wordt gedaan. Degene die een dergelijk onderzoek uitvoert, en dus ook een forensisch accountant, bevindt zich daarbij in een bijzonder spanningsveld. Immers, zijn diensten worden vergoed door een opdrachtgever die er vaak belang bij heeft dat uit de op te stellen rapportage blijkt dat de te onderzoeken persoon verkeerd gedrag heeft vertoond. In accountantstermen betekent dit dat de forensisch accountant er zich goed bewust van moet zijn dat er daardoor bedreigingen bestaan voor de door hem te betrachten objectiviteit, integriteit, professioneel gedrag en deskundigheid en zorgvuldigheid bij het uitvoeren van zijn opdracht. De Accountantskamer wordt regelmatig geroepen te oordelen of de forensisch accountant zich aan deze eisen heeft gehouden, hetgeen nogal eens niet het geval is.⁷

Het is de Accountantskamer opgevallen dat de beroepsorganisaties de vanaf 1 april 2004 geldende Gedragsrichtlijn persoonsgerichte accountantsonderzoeken per 16 oktober 2010 hebben vervangen door de Praktijkhandreiking persoonsgerichte onderzoeken, waarin minder duidelijke aanbevelingen zijn opgenomen dan in de Gedragsrichtlijn voorkwamen. Wat daarvan ook zij, geen van beide regelingen heeft de status van wetgeving. Dit brengt met zich dat bij de beoordeling van klachten over persoonsgerichte onderzoeken de Accountantskamer terug dient te vallen op de hiervoor in de VGC gemelde algemene eisen van objectiviteit, integriteit, professioneel gedrag en deskundigheid en zorgvuldigheid, waarbij inspiratie kan worden geput uit voormelde Gedragsrichtlijn en Praktijkhandreiking.⁸ Men kan zich echter afvragen, gezien de conflictueuze aard van de forensische accountancy en het daarmee verbonden hoge afbreukrisico voor de goede naam van het accountantsberoep, of het niet opportuun is dat de beroepsorganisaties op dit terrein met dwingende regelgeving komen.

Geschillen tussen accountants onderling en andere civielrechtelijke geschillen

De VGC schrijft als onderdeel van de eis van integriteit voor dat accountants eerlijk en oprecht zaken doen. Deze bepaling heeft tot meerdere klachtprocedures geleid tussen accountants onderling na problemen bij kantoorovernames en in het kader van arbeidsgeschillen e.d.

Daarnaast wordt deze bepaling door klagers regelmatig ingeroepen, indien er tussen de betrokken accountant en de klager een civielrechtelijk geschil bestaat. Er wordt dan geklaagd over het feit dat de accountant beslag heeft gelegd voor zijn vordering, in een civielrechtelijke procedure al dan niet ten onrechte een bepaald standpunt heeft ingenomen, of bijvoorbeeld een veel te hoge declaratie heeft ingediend

Men kan zich de vraag stellen of dergelijke geschillen wel voldoende tuchtrechtelijke relevantie hebben en of deze niet veeleer het domein van de civiele rechter betreffen. De Accountantskamer betracht dan ook enige terughoudendheid bij de beoordeling van deze klachten; het handelen van de accountant moet duidelijke grenzen van betamelijkheid hebben overschreden, wil een klacht gegrond worden geacht.⁹

⁷ Zie o.m. de uitspraken van 12 november 2010 (Wtra AK 10/498 en 499),

⁸ Zie de uitspraak van 9 mei 2011 (Wtra AK 10/1765)

⁹ Zie o.m. de uitspraken van 22 november 2010 (Wtra 10/1002), 23 maart 2012 (Wtra 11/1594), 16 december 2011 (Wtra 11/891) en 3 januari 2012 (Wtra 10/2004)

Wta-zaken; rol AFM

De Accountantskamer heeft diverse zaken behandeld rondom wettelijke controles.¹⁰ Wat daarbij allereerst opvalt, is dat relatief weinig klachtzaken op dit economisch en financieel belangrijke terrein worden ingediend.

Het is gissen naar de daaraan ten grondslag liggende oorzaken. Vermoedelijk is één van de oorzaken dat cliënt-ondernemingen niet gauw tegen de eigen accountant een klachtzaak zullen indienen over diens controle van de eigen jaarrekening; immers, deze ondernemingen (of hun organen) hebben er veelal geen belang bij om via een tuchtprocedure in het openbaar te doen vaststellen dat de controle van de door henzelf opgestelde en aan hun accountant voorgelegde jaarrekening beneden de maat is gebleven en de jaarrekening wellicht gebreken van materieel belang vertoont.

Een andere reden kan gelegen zijn in de procesregel dat het in principe de klager is die zijn klacht aannemelijk moet maken. Veelal ontbeert het klagers aan voldoende inzicht in de financiële informatie van een onderneming om een klacht goed te verwoorden en bij betwisting voldoende aannemelijk te maken. De Accountantskamer ziet het daarbij doorgaans niet als haar taak om zelf diepgaand onderzoek (ten kantore) bij de aangeklaagde accountant te doen; het ontbreekt haar ook aan bedrijfsmatige mogelijkheden daartoe.

Een en ander zou kunnen worden opgelost, indien in voorkomende gevallen de Accountantskamer aan de AFM, die als toezichthoudster toch al toegang heeft tot accountantsdossiers, opdracht zou kunnen geven om naar aanleiding van een klacht een onderzoek naar het betrokken accountantsdossier in te stellen en daarvan een verslag te doen. De Accountantskamer zal daartoe het overleg met de AFM aangaan. Behalve de vraag of de AFM zulks ook opportuun acht, zal daarnaast natuurlijk centraal staan de vraag of de huidige wetgeving zulks wel mogelijk maakt.

De AFM is de enige autoriteit die in het kader van het door haar uit te voeren doorlopend toezicht inzage heeft in door accountants uitgevoerde wettelijke controles. De AFM is daarom bij uitstek de aangewezen organisatie om tuchtklachten tegen extern accountants in te dienen. Uit de door de AFM in het openbaar gepubliceerde rapporten blijkt dat zij van oordeel is dat nogal wat van de door haar ingeziene controledossiers onder de maat zijn. Het is dan ook opvallend dat zij tot nu toe slechts 2 klachten bij de Accountantskamer tegen een extern accountant heeft ingediend. Daardoor wordt de door de wetgever beoogde versterking van het tuchtrecht en de publieke verantwoording van externe accountants over de door hen in het maatschappelijk belang gedane controles niet bevorderd. Voorts wordt daardoor aan de generale preventie van tuchtuitspraken, beogend dat externe accountants zich aan de regelgeving houden, tekort gedaan. Daarnaast hebben de gebruikers van jaarverslagen en de beroepsgroep er belang bij dat een daartoe gespecialiseerd rechterlijk college uitleg geeft over het uitgebreide stelsel van regels rondom de controle van jaarrekeningen.

Kennelijk, en niet geheel onbegrijpelijk, legt de AFM, die tegen individuele accountants niet kan optreden, op dit moment prioriteit bij gebruikmaking van haar bevoegdheden op bestuursrechtelijk terrein, zoals het opleggen van boetes, teneinde de kantoororganisaties van de in haar ogen falende accountants te dwingen op andere wijze de controlepraktijk te voeren. Daarbij past de opmerking, naast het hiervoor gesignaleerde tekort aan tuchtrechtelijke handhaving wat betreft de individuele accountant, dat zo de beoordeling en uitleg van de tuchtrechter over de beroeps- en gedragsregels wordt gepasseerd. Immers, in de

¹⁰ Zie o.m. de uitspraken van 12 maart 2010 (Wtra AK 09/1303), 26 april 2010 (Wtra AK 09/2155, 14 februari 2011 (Wtra AK 10/1507) en 6 januari 2012 (Wtra AK 11/6)

bestuursrechtelijke kolom is het niet de Accountantskamer maar de bestuurssector van de rechtbank Rotterdam die deze beroeps- en gedragsregels, zonder bijstand van deskundige leden, moet beoordelen. Hier wreekt zich dan dat de Accountantskamer te Zwolle en de bestuursrechter te Rotterdam geen personele unie zijn, zodat de weinige, in deze zaken werkzame rechters niet van elkaars (op te bouwen) kennis gebruik kunnen maken.

Falend tuchtrecht voor interne- en overheidsaccountants

Opvallend is dat er nauwelijks klachten worden ingediend tegen overheidsaccountants en interne accountants, die verbonden zijn aan een accountantsafdeling van een onderneming of de overheid, en die intern de financiële bedrijfsvoering van de onderneming of de betrokken overheidsdienst volgen en de hogere organen van de betrokken entiteit terzijde staan. De externe accountant vertrouwt bij diens wettelijke controle mede op de door interne accountants gedane werkzaamheden.

In gevallen van onvoldoende gebleken wettelijke controles e.d. (bijvoorbeeld tijdens de kredietcrisis) zou men toch verwachten dat ook kritisch naar het functioneren van interne accountants wordt gekeken. Toch heeft dit niet geleid tot het indienen van tuchtklachten ter zake. Ook hier heeft te gelden dat de betrokken ondernemingen zelf vaak geen belang hebben bij het indienen van een tuchtklacht en dat betrokken autoriteiten zoals de Nederlandse Bank het niet opportuun achten klachten tegen individuele accountants in te dienen.

In ieder geval moet geoordeeld worden dat tuchtrechtelijke handhaving van de voorschriften voor een behoorlijke beroepsuitoefening door accountants van interne- of overheidsaccountantsafdelingen niet werkt.

Verjaringsproblematiek (vervaltermijn voor het indienen van een klacht)

Vóór de invoering van de Wtra konden klagers krachtens de vigerende jurisprudentie in beginsel hun klachten tot 7 jaar na het verweten handelen of nalaten van de accountant indienen, ook indien klagers al lange tijd van het verweten gedrag op de hoogte waren. De wetgever heeft gemeend dat accountants dan wel heel lang nog met een tuchtrechtelijke klacht geconfronteerd kunnen worden. Vandaar dat in art. 22, eerste lid Wtra het klachtrecht gebonden is aan een termijn van 3 jaar na het door klager constateren van het door hem verweten gedrag van de accountant, terwijl dat gedrag op het moment van indienen van de klacht niet ouder mag zijn dan 6 jaar. De Accountantskamer heeft deze wetsbepaling aldus uitgelegd, dat anders dan de lange termijn van 6 jaar de korte vervaltermijn van 3 jaar aanvangt op het moment dat klager het verwijtbare van dat gedrag vermoedt of redelijkerwijs moet vermoeden. Immers, nogal eens heeft de niet-deskundige cliënt pas jaren later in de gaten dat een door de accountant vervaardigd product (bijvoorbeeld een samengestelde dan wel gecontroleerde jaarrekening of een belastingaangifte) onjuist is. Echter, het CBb heeft in een onlangs gewezen uitspraak¹¹ beslist dat art. 22, eerste lid Wtra aldus moet worden uitgelegd dat de korte vervaltermijn al direct aanvangt bij kennisneming van de gedraging waarover later wordt geklaagd.

Daargelaten of de wetgever zich de consequenties van een en ander voldoende bewust is geweest, constateert de Accountantskamer regelmatig dat de driejaarstermijn aan de korte kant is ingeval het verwijtbare van het gedrag van een accountant voor de betrokken klager¹² niet zo maar voor de hand ligt. Het is thans aan de wetgever naar aanleiding van een evaluatie van de Wtra daarin, indien door hem gewenst, wijziging te brengen.

¹¹ Zie CBb 13 maart 2012, AWB 10/1299 (LJN: BV8600) inzake de uitspraak van de Accountantskamer van 15 oktober 2010, Wtra 10/338 (YH 0102)

¹² Zie bijvoorbeeld het geval gemeld in de in de vorige noot aangehaalde uitspraak van de Accountantskamer.

Registeraccountants en accountants-administratieconsulenten overzee

Tegen registeraccountants en accountants-administratieconsulenten, die ingeschreven staan in de accountantsregisters van het NIVRA en de NOvAA, en werkzaam zijn in het Koninkrijk overzee en in Suriname (en overigens alle accountants die in het buitenland werkzaam zijn) kan bij de Accountantskamer een klacht worden ingediend. In 2011 lijkt zich een toename van dit soort klachtzaken voor te doen. Het is natuurlijk bezwaarlijk voor klagers en de betrokken accountants om voor de mondelinge behandeling naar Zwolle te reizen. Mocht de toename zich doorzetten, dan dient wellicht overwogen te worden om een paar keer per jaar op bijvoorbeeld Curaçao zitting te houden. Het aantal klachten vanuit Suriname is overigens zeer gering.

Bekendheid uitspraken

Vrijwel alle uitspraken worden gepubliceerd op de website www.tuchtrecht.nl, veelal voorzien van een korte aanduiding of samenvatting van de inhoud. Mede in verband met het voorschrift van art. 21e Wtra zijn deze publicaties geanonimiseerd. Vanwege dit wetsvoorschrift, en overigens in samenhang met art. 17 Wtra, is de Accountantskamer dan ook zeer terughoudend met het geven van persverklaringen e.d. over de bij haar aanhangige klachtzaken. De vraag kan gesteld worden of deze wetsvoorschriften niet te streng zijn en het algemeen belang meer openheid vereist. Bij het wetsvoorstel van de Wet op het accountantsberoep wordt voorgesteld art. 21e iets te verruimen; de vraag blijft echter of alsdan deze problematiek daadwerkelijk zal zijn opgelost.

Overigens wordt aan veel zittingen en uitspraken in de vakpers aandacht besteed.

10. Appelzaken en het CBb

In ongeveer 30% van de appellabele uitspraken in reguliere zaken gaan klagers en/of betrokkenen in appel. Wat betreft de PE-zaken gaat het om nog geen 10%. Door achterstanden bij het CBb zijn nog weinig uitspraken van de Accountantskamer in hoger beroep getoetst. De behandeling van een hoger beroep duurt ongeveer anderhalf tot twee jaar. Dat brengt met zich dat in zaken waarin appel wordt ingesteld vanaf het indienen van de klacht bij de Accountantskamer, bij een gemiddelde doorlooptijd aldaar van ongeveer een half jaar, partijen ruim twee jaar op definitieve afhandeling daarvan moeten wachten. Zolang niet in appel is beslist, neemt een eventueel door de Accountantskamer opgelegde maatregel geen aanvang. Accountants kunnen daardoor de tenuitvoerlegging van de opgelegde maatregel voor langere tijd ontlopen. Dit is, zeker bij ernstige overtredingen van de beroepsregels, in strijd met het algemeen belang.

In het thans bij de Eerste Kamer aanhangige Wetsvoorstel van de Wet op het accountantsberoep zal voor ernstige gevallen aan de Accountantskamer de bevoegdheid worden gegeven haar uitspraak uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. Het is dan aan de betrokken accountant, indien hij het daarmee niet eens is, om bij het CBb bij wege van tussentijdse spoedvoorziening schorsing daarvan te vorderen.

Een en ander laat natuurlijk onverlet dat in de minder ernstige gevallen het voor partijen wel erg lang wachten is op een definitieve uitspraak op een ingediende klacht. De Accountantskamer heeft van het CBb vernomen dat het er alles aan doet om de doorlooptijd van de klachtzaken in appel terug te brengen; de op gang gekomen stroom van uitspraken in appel in de afgelopen maanden doet hoopvol stemmen.

11. Kwaliteit

De vakinhoudelijke kwaliteit binnen de Accountantskamer wordt allereerst gewaarborgd doordat aan haar tuchtrechtspraak wordt deelgenomen door (ervaren) accountantsleden. De meeste zaken worden door de grote meervoudige kamer behandeld, zodat eventuele tunnelvisie van één accountantslid wordt vermeden. Daarbij moet worden opgemerkt dat de accountancyregelgeving omvangrijk is en naar haar aard veel open normen bevat en de toepassing daarvan in de praktijk niet altijd eenvoudig is te doorgronden.

Voorts worden alle conceptuitspraken door de voorzitter en plaatsvervangend voorzitters meegelezen, zodat de eenheid van de uitspraken tussen de verschillende kamers wordt gewaarborgd en ook vroegtijdig nieuwe, voor de rechtseenheid te bespreken vraagpunten worden gesignaleerd en besproken. Ingrijpende vraagpunten worden zo mogelijk aan alle leden voorgelegd, voordat in zaken wordt beslist.

Twee keer per jaar komen de leden bijeen om, naast de gebruikelijke huishoudelijke punten, met elkaar naar aanleiding van een lezing over inhoudelijke vraagstukken van gedachten te wisselen. Het afgelopen jaar betrof dat onder meer de objectiviteit en onafhankelijkheid van de accountant. In 2012 is al aandacht besteed aan de Clarity-standaarden en zal een cursus rondom de beroepsethiek worden verzorgd.

De accountantsleden voldoen daarnaast aan de permanente educatie eisen van de NIVRA of de NOvAA (welke thans gezamenlijk als NBA optreden); de rechterlijke leden en het ondersteunend personeel volgen, naast deelname aan meer juridisch getinte cursussen, cursussen specifiek op het terrein van de accountancy.

Diverse leden en de voorzitter hebben in dit verslagjaar aan veel groepen accountants (onder meer in SRA-verband) cursus gegeven over de Accountantskamer en haar uitspraken en zijn met de cursisten de discussie aangegaan. In 2012 betrof de discussie vooral de objectiviteit en/of het professioneel gedrag van de accountant vanwege bedreigingen voortvloeiend uit financiële banden met de cliënt. De daarmee opgedane ervaringen werden besproken binnen de Accountantskamer en dragen bij aan de inhoudelijke kwaliteit van de uitspraken.

Kwaliteit van rechtspraak wordt ook bevorderd door “tegenspraak”. Bij de gewone rechtspraak wordt daaraan voldaan doordat vakliteratuur volop aandacht besteedt aan rechterlijke uitspraken. Binnen de accountancyliteratuur wordt aan tuchtuitspraken slechts zelden en dan ook nog basaal aandacht besteed. Vanuit de Accountantskamer is actief bevorderd dat vakliteratuur meer aandacht schenkt aan haar uitspraken; zo worden uitspraken van haar thans geannoteerd in diverse vaktijdschriften (JOR en Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht) en wordt op diverse vakwebsites veelvuldig aandacht besteed aan haar uitspraken.

Het is het voornemen om ultimo 2012 een klantwaarderingsonderzoek te houden en de daaruit blijkende gerechtvaardigde wensen zo mogelijk te implementeren.

Een aspect van kwaliteit betreft ook de voortvarendheid waarmee zaken worden afgehandeld; verwezen wordt naar hetgeen eerder in dit jaarverslag daarover is opgemerkt .

12. Risico's

Er is een kleine formatie, de instroom van klachtzaken is onzeker, medewerkers hebben vanwege de specifieke kennis die er nodig is een vrij lange inwerktermijn. Fluctuaties in aanbod van klachtzaken zullen lastig tijdig opgevangen kunnen worden, terwijl ervaren personeel moeilijk aan te werven is. Daarbij speelt ook de factor dat het ondersteunend personeel in verband met de logistiek van een kleine organisatie (onder meer in verband met risico bij vervanging wegens ziekte of afwezigheid wegens vakantie) in deeltijddienstverband moet worden aangenomen; dat blijkt niet altijd even makkelijk te realiseren.

Ook de rechterlijke leden zijn in het algemeen slechts voor een kleine deeltijdfactor voor de Accountantskamer beschikbaar en geschikte rechters blijken in de praktijk, mede gezien de niche-aard van het toe te passen recht, niet eenvoudig te werven.

Doordat in de wet het aantal rechterlijke leden op 11 en het aantal accountantsleden op 8 is gemaximeerd, en de meeste leden meestal naast hun lidmaatschap van de Accountantskamer grotendeels daarbuiten werkzaam zijn of andere bezigheden hebben, is hun inzet aan beperkingen onderhevig. Dat brengt met zich dat een nog grotere instroom dan in 2011 niet zomaar verwerkt kan worden en het risico bestaat dat er daardoor een opwaartse druk op de doorlooptijden zal ontstaan. Vanuit de Accountantskamer is dit onder de aandacht van het Ministerie van Financiën gebracht. Een wetswijziging op dit punt is reeds aanhangig bij het parlement, doch zal niet voor ultimo 2012 in werking treden.

De begroting is kwetsbaar, omdat de Accountantskamer een kleine eenheid is, waarbij ook nog eens de overhead een belangrijk deel van de begroting uitmaakt. De instroom van zaken is moeilijk te voorspellen. Kleine afwijkingen ten aanzien van het begrote aantal zijn relatief snel van groot gewicht. Dit risico lijkt niet te kunnen worden voorkomen en zal zich moeten oplossen door bij een niet voorziene stijging hetzij alsnog een hoger budget van het Ministerie toegewezen te krijgen, waarin overigens de begrotingsartikelen van de Wtra voorzien, hetzij door het accepteren van het aanhouden van een hogere werkvoorraad en verhoging van de doorlooptijden.

Een niet voorziene daling in het aantal zaken zal binnen een begrotingsjaar niet leiden tot lagere kosten voor de Accountantskamer, nu de personeelskosten (het overgrote deel van de begroting) niet op kortere termijn zijn bij te stellen.

Bekostiging door middel van lumpsum financiering lijkt derhalve ook voor de toekomst het meest geschikt.

Er wordt aandacht besteed aan de mogelijkheid van vervanging of opvolging van de huidige voorzitter, indien dat onverwacht noodzakelijk mocht blijken; de kwetsbaarheid is nu redelijk groot omdat één van de huidige plaatsvervangend voorzitters per 1 september 2012 zal terugtreden.

13. Komende wetgeving

Zoals hiervoor al vermeld is in het bij de Eerste Kamer aanhangige wetsontwerp van de Wet op het accountantsberoep, waarbij onder meer geregeld wordt dat het NIVRA en de NOvAA tot één beroepsorganisatie, de NBA, zullen fuseren, tevens een aantal bepalingen opgenomen ter wijziging van de Wet tuchtrecht spraak accountants. Deze bepalingen bevorderen enerzijds de inrichting van de Accountantskamer, zoals de gewenste uitbreiding van het aantal te benoemen leden. Anderzijds wordt de procedure aan gebleken wensen aangepast, zoals de

mogelijkheid om een uitspraak uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. Ook wordt het bereik van het tuchtrecht duidelijker omschreven, zodat nu buiten twijfel komt te staan dat een accountant voor ernstige misdragingen, ook in geval het niet direct beroepsmatig gedrag betreft, zoals fraude in de privésfeer, aan tuchtrecht onderworpen is.

Bij de aanvang van de inwerkingtreding van de Accountantskamer in 2009 had het toenmalige kabinet het voornemen om de tuchtrechtspraak voor accountants onder te brengen bij de gewone rechterlijke macht, te weten de rechtbank Zwolle-Lelystad. Zulks blijkt ook uit de toelichting op de Wtra. Sedertdien is door de wetgever hieraan nog geen uitvoering gegeven. Plaatsing binnen de rechtbank Zwolle-Lelystad (in de toekomst wellicht rechtbank Oost Nederland) zal ingrijpende gevolgen hebben voor het systeem van financiering.

Overigens zal bij toetreding tot de gewone rechterlijke macht na analyse van alle huidige ervaringen nagedacht moeten worden over de allocatie van de Accountantskamer binnen de gewone rechterlijke macht. De locatie is thans dan wel bij wet geregeld in Zwolle, maar kan op termijn nog veranderen, hetgeen dan ingrijpende gevolgen zal hebben voor de personele bezetting.

Namens de Accountantskamer,

mr. M.B. Werkhoven en A.M. van Dijk-Homan BBA

Colofon

Accountantskamer
Postbus 10067
8000 GB Zwolle

T 038 888 4661 of 4662

F 038 888 4660

accountantskamer@rechtspraak.nl
www.accountantskamer.nl